

ЛННБ України ім.В.Стефаніка

00939900 (U)

2012

1445 B. 375

СВІТОВА ПОЕЗІЯ

II

КАРЛА ГАВЛІЧКА БОРОВСЬКОГО

ЦАР ПАВРІН

З чеського переклав

Іван Франко.

ЛЬВІВ.

Накладом Сидора Голубовича.

З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка,
під зарядом К. Беднарського.

1895.

Був собі старенький
Цар добрячий раз. —
Се було давнаєнко
І не близько нас:
Штири гори і три моря сині
Ділять Чехи від тої країни,
Де він берлом тряс.

У ірландськім краю
Жив той цар Лаврін.
Ей, то гарну казку
Знаю я о нім!
Сип но жінко в кухню варенухи,
А ви хлопці тихо наче мухи!
Я вам розповім.

Доси люд ірландський
Лавріна хвалить,
Бо не був він здирця
Ні захланний жид.
Чужу працю гарбагь — мав за сором,
Люд не мучив рекрутським побором,
Бідним давав жить.

Лиш одну мав хибу
Той предобрий пан,
Що на голярів був
Дуже злий тиран:
Лиш раз в рік він стриг ся й підголяв ся,
В довгих патлах і кудлах пишав ся,
Мов кудлач-баран.

Та ще гірш бувало:
Лиш май кінчить ся
І голяр обголить
Царські лиця,
Жде на него дивная заплата,
Та не сріблом, але з руки ката:
Шнур, шибениця.

Львівська бібліотека

АН УРСР

№ И- 35246

и 34506

Збірка М. С. ВОЗНЯКА

Дивувались люде,
Гризла всіх та вість,
Що сей цар предобрий
Мав такую злість.
Та що цар йіть, смакують підданці,
Так привикли з часом і Ирландці
Сю глодати кість.

Голярі лиш звикнуть
Не могли ніяк,
Бо та шибениця
Кепський має смак!
Та що діять? Терпи, що припало!
Бо для бунту йїх було за мало, —
Бачив сее всяк.

Тож рік в рік бувало,
Як лиш май почнесь,
Сходить ся на раду
Цех голярський весь:
Там кидали жереб сумовитий,
Їому стригти Лавріна й голити
Й висіти прийдесь.

Випав жереб, випав:
Літом Кукулин
Ме царя голити,
Удовиці син.
Як почувла се вдовиця мати,
Аж зомліла, почала ридати:
„Ах мій Кукулин!“

Послужив цареви...
Взяв его вже кат,
Щоб кроваву плату
За ту службу дати.
Аж тут мати крізь юрбище пхаєсь,
Що є сили квапить ся, хапаєсь,
Щоб за ним благати.

„Царю, ах! се син мій,
Мій єдиний рай!
Пробі молюсь к тобі:
Милосерде май!
Я-ж без него бідна сиротина!
Згину радше я сама за сина,
Лиш его віддай!“

„Царю, пане любий,
Чиж се людський лад:
Се хлопя невинне
Щоб повісив кат?
Муж мій згинув в службі краю твого,
А ти хочеш отсе й сина мого
В мене люто взять?

„Ні, ти нелюд, царю,
Безсердечний жрець,
Сли що рік нас кличеш
На такий ралець.
Пусто, дурно, лиш за царські вуси
Кат невинно чоловіка дусить!
То ти наш отець?“

Тут царя — о диво! —
Встид тяжкий проняв;
Та ще більш він в серці
Милосердя мав.
Не розгнівався, лиш зітхнув глибоко,
Слізми жалю заперлилось око, —
Зупинить казав.

Всім казав геть вийти,
Крім Кукулина;
Він іде к цареві
Блідий як стіна.
Цар на троні, зняв свою корону.
„Ну-ко синку, наблизись до трону,
До бальдахина!

„Присягни й до віку
Виявить не смій,
Що в волосою бачив
На главі мойій!
Буде вік твій радісний, не чорний:
Доки жити, будеш ти придворний
Царський брадобрій!“

Рад присяг хлопчина,
З волі скористав;
Швидко вчула мати,
Яким паном став.
Царя голить день в день перед світом;
То цар більше голяря вже літом
Вішать не казав.

Тішили ся люде:
Добрий цар Лаврін!
Лиш одну мав хибу,
Тай сю справив він.
Та ще більш, ніж весь народ ірландський,
Цех славетний цирульно-голярський
Тішив ся з тих змін.

Вже голяр на царськім
Брика оброщі;
Радуеть ся мати
На кождім кроці;
Вже на фраку ордер проміністий,
Злоті звізди, вишивані листви,
Бритва при боці!

Та що варті звізди,
Золотистий фрак,
Коли в серці горе
Наче острый гак:
Що в волосю криє цар патлатий,
Про се вічно як той гріб мовчати
Мусить неборак.

Гусоньки гогочуть,
Лебеді мовчуть;
Хто скрить хоче тайну,
Голярем не будь!
Рот голярський як млинок теркоче,
Що лиш знає, виповісти хоче,
Язичок є ргуть!

„Ах мій любий сину,
Що в тебе за гриж?
В день нема спокою
І в ночі не спиш!
Ти був втішний, личенько румяне,
А се зблід, все тіло чахне, вяне...
Що тобі? Скажи-ж!“

„Мамочко! Для мене
Ради вже нема!“

„Синку хто питає,
Той богато взна.
Є тут в лісі скитник чудотворець,
Усіх людських болів переборець, —
Він твій біль злама“.

Мовив старець в лісі :
„Знаю я твій гнет :
Ти голяр, мій синку,
А знаєш секрет,
Та не смієш зрадити нікому,
А не буде легше серцю твому,
Аж се скажеш геть !

„Близь села Віклова
При спливі двох рік
Є верба дуплава
Вже предовгий вік :
Йій ти шепни в тиху нічну пору
Свою тайну, — скинеш з серця змору :
Се єдиний лік“.

Зараз в ніч голяр наш
З дому в путь махнув
Взнать, чи дід рік правду,
Чи, бува, брехнув ?
Нашештавши все вербі дуплатій,
Що цар криє в кучмі тій кудлатій,
Він здоров вернув.

Швидко після того,
Як подужав він,
Пир бучний задумав
Справить цар Лаврін.
З всего краю панночки і пані
Позійжджались прошені і звані
К царю на поклін.

Був обід, а потім
Ряд блискучих заль
Заповнив ся гістьми, —
Розпочав ся баль ;
А на тую радість превелику
Цар замовив чеською музику,
Щоб гулять не жаль

З Чехів дома якось
Не великий слід,
Та за те в чужині
Повен йіх весь світ :
Музиканти, возні, арфявиці,
Комісарі, сірники з Сушиці —
Де йіх в світі ніт ?

Йшли на баль музики,
Аж пан Червичок
В посліху від баса
Згубив протичок,
А як стали в Віклові край броду,
Зуздрів тую превелику шкоду
В устю двох річок.

При вербі дупловій
Став він, думав щось...
„Чи шукать кілочка?
На баль спізнаємось!
Прут з верби втни — направлена шкода!“
А що з того вийшла за пригода,
В сні би не приверзлось!

Вдрав цареві з басом
Штуку — ух, ух, ух!
Як на балі смиком
Дав по струнах рух,
Рявкнув бас, все з далі заглушав:
„Цар Лаврін ослячі вуха має!
Цар є довгоух!“

Тут Червичка з басом
Вивергли за пліт,
Та вже вішать баса —
Пізно і не слід...
Так то тайна, за котру на стричку
Мерли хлопці, завдяки Червичку
Розійшла ся в світ.

Що весь світ від баса
Вже дізнав ся в мить,
Не було резону
Під волосем крить;
Тож почав наш цар по тому балі
Довгі вуха вже не в футералі,
А явно носить.

А як втих гармідер
По якимсь часі,
То царя ще ліпше
Полюбили всі;
Всім здалось ще й красше, по лицарській:
Довгі вуха при короні царській
В їх цілій красі.

Тут кінчить ся казка.
Віват цар Лаврін!
Стриг і брив до смерти
Єго Кукулін,
Бо не взнав цар, як то донесла ся,
Єго тайна басови, а з баса
На великий дзвін.
Не такі всі верби,
Як та в Віклові,
Не такі й басі всі,
Як Червичкові,
Тож як ме вас чим язык свербіти,
Нашепчіть се, мої любі діти,
Вербі дупловій!

ЛВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА
АН УРСР
№ И- 35246

2002

549325

2002

B 325

1770

1771